

Meghalt Terescsényi György

Sokévi betegeskedés után meghalt Terescsényi György fró, a szegedi humuszon nevelkedett írónemzedék országosan ismert tagja.

A 20-as évek elején azok közé a harcos újságírók közé tartozott, akik a szegedi sajtóban szembeszálltak a horthysta-kerlikális elnyomó rendszerrel. 1922-ben Zadraveczék perbe fogták a Szegedi Naplóban megjelent „Nagy péntek” című írásáért, istengyalázás címén elítéltek és bebörtönözték. Szegeden két versekötényvet adták ki. 1923 óta Budapesten élt, előbb az Est-japokban, majd főleg az Új Időkben jelentek meg versei és elbeszélései. Négy regényét ismerjük, azok közül Orbók Attilával közös könyvben írta meg párizsi élményeit. Regényei közül különösen a „Hősök” és annak folytatása a „Lesz, ahogy lesz” váltak népszerűvé. Különböző lapokban mintegy kétszáz novelláját nyomtatták ki.

Terescsényi György műveiben sötét színekkel festette le a nincstelen paraszti élet nyomorúságát és keserves küzdelmeit, anélkül, hogy felismerte volna azt a forradalmi utat, mely egyedül teremthetett fordulatot a jobb, kulturáltabb paraszti élet irányában. A felszabadulás után örömmel látta népe felemelkedését, lelkes, ragaszkodó híve lett a szocializmus építésének. Mint a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főkönyvtárosa vonult nyugdíjba, 1955-ben. Kormánykintüntetést kapott. Sajnos, nyugdíjazása előtt súlyos operáción esett át, azóta nem nyerte vissza munkaképességét. Így mindannak az újnak amit meglátott, és aminek örült a jelenben, írásban már nem tudott hangot adni. Hátrahagyott ifjúsági regénye, a „Merre van Napkelet?” egy kubi-kosgyerek küzdelmes életét meséli el.

Terescsényi György holttestét kívánságára elhamvasztják.
S. S.

Huszonöt év postástáskával

(Levelezőnkől.)
Negyedszázad múlt el azóta, hogy Vörös Sándor postai levélkézbesítő először indult el, nyakában a nagy tarisznyával a kisteleki tanácsra. Mire kiérül a tarisznya, már késő délután van, s hátamögött van sok út, eljutott a célhoz a sok-sok küldemény. Szereti és becsülettel végzi munkáját. Ezért nőtt a kistelekiek szívéhez annyira a postás Sándor bácsi. Amint az eltelt 25 év fonalat gombolyítjuk, meglepődnek emlékei. Kocsipostásként kezdte, majd a 40 kilométer kerületű tanácskerület járta. Ki tudná már összeszámolni a kilométereket és a küldeménye-

Pénteken nyit a Szegedi Nemzeti Színház

ELŐADÁS AZ ÁRVIZKÁROSULTAK JAVÁRA — KET BEMUTATÓ — NYILATKOZNAK A RENDEZŐK — AZ OPERISTÁK TAJMÓSORAI

Szeptember 24-én, pénteken este megnyitja kapuit a Szegedi Nemzeti Színház. Az ünnepi alkalomra *Vörösmarty: Csongor és Tünde* című drámai költeményét tűzték műsorra a színház művészei, s az előadás egész jövedelmét az árvizkárosultak részére ajánlották fel. A következő napon, szombaton újabb bemutatót tartanak a színházban: az operettegyüttes a *Lili bárónót* viszi színpadra.

Sándor János, a Vörösmarty-darab rendezője a következőket mondotta az évadnyitói előadás előkészületeiről:

— A *Csongor és Tünde*, mint ismeretes, a boldogságkereső ember drámája. Előadásunkkal azt szeretnénk hangsúlyozni, amiért a darab íródott, hogy az ember a földön találhatja meg boldogságát. A darab cselekményét, abba az időbe helyeztük, amelyet maga Vörösmarty jelölt meg, tehát a pogánykunok idejébe. Ezt mindegyiknek a jelmezekkel — Kemenes Fanny munkái — igyekszünk hangsúlyozni. Székely László elvont díszlet viszont a mondanivaló időtlenességét emelki. Arra törekedtünk, hogy a jelmezkonkrétsága és a díszlet elvontsága ne legyen ellentétben, hogy az előadásnak ezek az elemek egyensúlyban maradjanak.

Másik fő törekvésünk volt, hogy érvényesítsük azt, amit több *Csongor és Tünde*-előadás elmulasztott, hogy

tudniillik Vörösmartynek ez a műve *verses dráma*. Ennek megfelelően hangsúlyozzuk a ritmikai elemeket és motívumokat az előadásban, s reméljük, törekvésünk találkozik a közönség egyetértésével.

Szász Károly, a Lili bárónó rendezője a következőket mondotta:

— A nagyoperettet a szegedi *Huszka Jenő* születésének 80. évfordulója alkalmából visszük színre. Arra törekszünk, hogy az előadás méltó legyen ehhez az alkalomhoz. Főképpen a *szép kiállításra* ügyelünk. A színeszék nagy kedvvel, lelkesen készülnek a bemutatóra.

Megkezdtek a munkát az operisták is. Igaz, ők még nem bemutatásra készülnek. Egyelőre a vidéket járják, s az opera idej programjával ismertetik meg a közönséget. Szerepeltek már *Szentese, Makón, s legutóbb Kisteleken*. A közönség mindegyik nagy elismeréssel és tetszéssel fogadta ezeket a műsorokat, amelyeket *Vaszy Viktor* rövid előadása vezetett be. A műsorban — konferált *Versényi Ida* rendező — fellépett *Duba Ibolya*, a színház új, szép hangú énekesnője, *Gregor József, Berdál Valéria, Ivánka Irén, Mére Otília, Varga Róbert* és *Szabady István, Sárosi György* és *Liekovszkij Melinda* előadásában szerepelt a műsorban egy balettrészlet is.

Neves csehszlovák írók Szegeden

Irodalmi est a Tisza Szállóban

Szeptember 23-án és 24-én — a Magyar Írók Szövetsége és a Csehszlovák Írók Szövetsége között kötött

megállapodás értelmében — tíz magyar író utazik Csehszlovákiába, s hazánkban ugyanakkor 10 csehszlovák író látunk vendégül.

A magyar írók szerzői esteken vesznek részt Prágában, Pozsonyban és Kassán. A prágai esten *Darvas József, Garai Gábor, Simon István, Szabó Magda* és *Veres Péter*, a pozsonyi és a kassai esteken pedig *Dobozsy Imre, Lengyel József, Mesterházi Lajos, Szabó Pál* és *Váci Mihály* szerepel.

A Magyarországra érkező csehszlovák írók közül Szegedre látogat *J. Hanzlík, J. Kostra, K. Michael, K. Ptácník* és *C. Stitniczky*. A neves csehszlovák írók holnap, szeptember 23-án a Tisza Szálló koncerttermében irodalmi esten lépnek a közönség elé.

Hűvös reggelek, derült nappalok

Óriási anticiklonrendszer alakult ki a kontinens felett, s Európa nagy részén kissé még hűvös, de többnyire csendes, derült idő alakult ki.

A Meteorológiai Intézet központi előrejelző osztályán elmondották, hogy a ciklonrendszer központja, amely keddén Csehszlovákia felett volt, szerdán hazánk fölé húzódik át, és továbbra is fenntartja a derült, csendes időt. Szerdán kisebb felhőátvonulásokra kell csak számítanunk, eső valószínűleg sehol nem lesz, a szél tovább mérséklődik, szerdával 4-8 fokos minimumokra, délután 18-22 fokos maximumokra van kilátás. A jelek szerint — legalább egyelőre — a hűvös reggelek, derült, szép nappalok sora folytatódik. (MTI)

Kétszáz éve született Vedres István

Tegnap, kedden délután 5 órakor a belvárosi temetőben bensőséges ünnepségen koszorúzták meg Varsányi Vedres István sírjénél. A koszorúzáson megjelentek a hozzátartozók közül *Vedres László* dédunoka, *Vedres György* és *Margit*; a Hazafias Népfőrdő városi bizottságának titkára *Hofgesang Péter*, *Kovács József* osztályvezető, a Magyar Hidrológiai Társaság szegedi csoportjának képviselői, és az Építőipari Technikum tanárai, diákjai, akik koszorúikkal lerótták kegyeletüket városunk „hites és eszű földmérésének”. Az egybegyűlteket *Dévény István*, a Hidrológiai Társaság szegedi csoportjának elnöke köszöntötte.

Az emlékünnepség programja ma, szerdán fél 12 órakor folytatódik, amikor a Dóm téren leleplezik „Szeged Széchenyijének” mellszobrát. Fél 1 órakor a múzeumban kiállítás nyílik, délután 4 órakor pedig az egyetem Dugonics téri aulájában ülés lesz.

1765 szeptember 22-én született Szegeden Vedres István, nemcsak Szegednek, de a polgári átalakulásért küzdő haladó gondolkodású reformnemzedéknek egyik érdekese és vonzó alakja. Szeged valóban a magának vallhatja földmérését, mert az alig 21. életévét betöltő ifjú 55 éves koráig szolgálta a várost, és úgyszólván minden ügyében részt vett. Amint egyik beadványában írta 1815-ben, amikor már több mint 30 esztendeje szolgálta a várost, „a melly idő alatt több nevezetesen nyomdókat hagytam buzó iparkodásainak” és fel is sorolta, melyek voltak azok. Szolgáltatást a II. József által elrendelt földmérés munkáiban kezdte, erdősítette a szegedi tájat, amivel a *Sivány homokosság* igyekezett megkötöni, feltöltötte a kátyús utcákat, megépítette a szegregi töltéseket és átjárókat, a rózskei országutat, a vízjárta földeket szárazította, sok helyen fűzfákat ültetett, építkezett.

De ez csak igen szerény felsorolása tevékenységének. Nem említette, hogy mi mindent tett azért, hogy hazája is felemelkedjék. Csupán két művére, „A Tiszát a Dunával össze kaptató új hajózható tsatorna...” című Szegeden 1805-ben megjelent tanulmányára és a „Sivány homokosság...” című művére utalunk. Azért csak e kétőre, mert ezek jöhetnek erősen a szegedi kereskedelmi és földművelési viszonyokat célozták megjavítani, mégis az egész Alföldet közvetlenül, és hazáját közvetve erősítették. Életrajzírói alaposan feldogozták működését. Megvilágították, mit tett a szegedi és Szeged környéki

építészet terén, az erdészet, az okszerű mezőgazdaság, a közigazdaság terén, mit javasolt az armentesítés és a közlekedés, a növénynevelés fejlesztése érdekében. Működési körét áttekintve valóban kevés egyénisége van Szegednek, aki annyit tett a városért, mint ő.

Ha csak a város határain belül fejtette volna ki tevékenységét, már azért is Szeged egyik legnagyobb fiának kellene tekintenünk. Működésével a magyarországi állapotokon akart változtatni. Elete felé a XVIII. században élte le, jórészt a francia forradalom előtt. Gondolkodó fő volt, világosan láthatta a nemzet sorsát. Nem véletlen, mikor jelentkezett jelentékényebb műveivel: a *Martinovics-féle* összeesküvés vérbefojtása után, amikor a haladó politikai törekvésekre hosszú ideig béklyót vertek. A tanulmányok nemzeti szerető egyéniségeknek egyelőre nem volt más lehetőségük, mint hazájuk gazdasági és szellemi felemelése. Lelkeskedhetetlen akadályokba ütköztek ezen a téren. A Habsburg elnyomás meghatározta Magyarország sorsát, a kiváltságait féltő nemesség túlnyomó többsége pedig hallani sem akart a viszonyok alapvető megváltoztatásáról. A reformnemzedék soraiban sokan voltak olyanok, mint Vedres: „Dolgozni, küzdeni, jót tenni, művelődni a haza javáért és bevésni a nagy tanulságot, ami Martinovicsék sorsából egyszer már világos lett.

Vedres nem volt politikus a szónak abban az értelmében, hogy elgondolásait, könyveit és írásműveit kívül a

szélesebb közvéleményben szóban, fellépésben is hirdette volna. A reformnemzedék egyik értékes alakja, aki a felemelkedést a maga sajátos útján képzelte el és ezért küzdött is. Forradalmár sem volt. Egyetlen gondolata sincs műveiben a feudális viszonyok alapvető megváltoztatására. Ő úgy képzelte, hogy a meglévő állapotokat kell megjavítani, és akkor jólét és elégedettség lesz. Az ilyen egyéniségek túlnyomó többsége mégis eljutott oda, hogy elkerülhetetlen a másik út, le kell számolni a Habsburgokkal és a kiváltságait kőrömszakadtáig védő rendekkel. Nem kétséges, ha később születik, Vedres is elért volna ide.

Alakja példamutató a munka, a találékonyság, a szorgalom terén, és ebből mit sem von le, hogy 1826-ban nemességet kapott a királytól. Akkor ezt elérni *közérdekű munkával*, valóban nagy kitüntetésnek számított. Végül is egész tevékenysége a még csak bontakozásban levő *polgári szabadság elérését is szolgálta* és ezzel a fennálló viszonyok megváltoztatásának szükségességét juttatta kifejezésre és ezzel a haladás ügyét elősegítette.

Az utókor megbecsülését bizonyítja, hogy születésének 200. évfordulója alkalmával szobrát a szegedi Pantheonban helyezik el, ahová pedig csak az arra igazán méltó egyéniségek kaptak helyet a felszabadulás után, mint Radnóti Miklós, József Attila és Móra Ferenc.

Oltvai Ferenc

A Szeged környéki fásítás, erdősítés úttörője

Vedres Istvánnak, Szeged sokoldalú, agilis „földmérésének” legjelentősebb munkássága Szeged környékének a futóhomok megkötésével kapcsolatos fásítására, erdősítésére irányult. Vedres látta, hogy milyen nagy pusztítást végez az egyre terjedő futóhomok, amely — mint leírta: 1789-ben Kisteleken a házakat ablakjaik magosságáig beborította, és így veszéllyel fenyegette az egész Hellységet.” De látta azt is, hogy a futóhomokot — ahogy akkor nevezték: a Sivány Homokot — csak fásítással, „erdők plántálásával” lehet megfogni, és ezzel a környéket a homokelárasztástól megmenteni.

Sokat tanult, sokat kísérletezett Vedres, először saját nádorhalmi földcsékjén, majd a várostól bérelt és róla elnevezett telepen, Vedresházán, amíg „Az Erdő szükín és a Sivány Homokosság elfojtásának segítés módja eránti Javaslásait Szeged Várossának 1795. illetve 1799-ben benyújtotta, illetve amíg nagy jelentőségű tervvel mintegy összefoglalójául a *Sivány Homokosság használatása* című, már 1808-ban elkészült nagy jelentőségű munkáját 1825-ben megjelentette.

Vedres, mint városi földmérés jól ismerte Szeged roppant határát, földjét, klímáját, egyben a lehetőségeket és a kívánalmakat, de az embereket is, és mindig *reális terveket készített*. Kifejtette: „miképp lehessen könnyű módon és kevés költséggel a legnagyobb eredménnyel Szeged Várossának saját Erdőgyarapító Intézete révén Erdőket tsinál-

ni, melynél hasznosabb dolog nem is tselekedhet”. Kitevő szakmunkájában kifejtette, hogy eleinte nyárfával, majd a keményebb erdei fenyővel kell a telepítést folytatni, de, mint írta: „minden tehetséggel és erővel azon legyünk, hogy ne csak tűzre, hanem épületekre való, ne csak lág, hanem kemény és mindenféle külföldi Erdel fánk is elegendők lehessenek”. S hogy az erdősítés jól menjen, „Erdősz Oskola, sőt Erdel Tisztartóságok” felállítását sürgette.

Sajnos Vedres nagy jelentőségű tervét *nehezen haladták* a megvalósulás felé. A városi Tanács ugyanis eleinte azon véleményen volt, hogy: „erdők létesítése veszélyes, merthogy azok a Tolvajok búvóhelyeül szolgálhatnak.” 1807-ben azonban már a „Budai Országgyűlés is tárgyalta az alföldi homokos területek hasznosra fordítását”, így Vedres tervét is előtérbe került — azt ki nyomatatták, és megküldték a Kancelláriának és a Helytartótanácsnak, s az abban foglaltakat már a város érde-

mes polgármestere, Volford József is támogatja.

A tervek föl, tatterkötől duzzadó Vedres azonban — minden nehézség dacára — volt pesti egyetemi professzora, „tudós Dugonics András és fivére, Dugonics Ádám Polgár Mester Úr” támogatásával már előzőleg is *példamutató fásító munkába kezdett*. A következő 10 évben, mintegy 2500 hold erdőt telepítettek a szegedi határban, de sajnos, e Vedres-féle erdőtelepítéseknek javarésze már régebben, utóbb pedig még maradványaiban is elpusztult.

Mindenesetre oly úttörő jelentőségű és gyakorlati értékű munkát fejtett ki a homokfásítás, az erdősítés terén, hogy tőle bőven meríthettek későbbi nagynevű alföldfásító erdészeink is.

Mivel az Alföld erdősítése ma is megoldásra váró, központi feladatot jelent, bizonyára a mai erdészgeneráció is haszonnal tanulmányozhatja Vedres úttörő munkásságát.

Dr. Szabó Miklós

Értesítjük kedves Vendégeinket, hogy az

átépítés miatt szünetelő

Takaréktár utcai üzlet férfi részlege a Dugonics téren, női részlege 13-as számú üzletünkben, a Bizományi Áruházal szemben, kozmetikája pedig a Kosuth Lajos sugárút 19. szám alatt — megvehető szemben —

működik

A tanműhely Szilléri sgt. 43. szám alá költözött.
Fodrász Ktsz
x S. 103 593